

RÚMDARSTEINAR REGLULIGA
FERÐAST TÆTT VIÐ JØRÐINA,
MEN TEIR SLEPPA IKKI AT VERA
PARTUR AV HEIMSPOLITISKU
TRYGDARDAGSSKRÁNNI.
IKKI ENN Í HVUSSU ER

Og nærum alt kann vera heilagt og harvið ein spurningur um trygd. Við øllum frá líkamligari og materiellari trygd til frælsið, moral og samleika. Afturat hesum skal sjálvandi onkur við trúvirði í sosiala felagskapinum mana óttan fram. Og her rennur politiska skipanin til hugs.

Ótti tryggjar vald

Moralski boðskapurin við øllum hesum er sjálvandi, at kenslan av, at okkara einamest heiløgu virðir standa uppá spæl, rættvísgerð ofta óvanlig valds- og trygdarátøk, ið kunnu tæna áhugamálunum hjá valdsharrunum. Tá dansk folkeparti megnar at sannføra veljaran um, at útlendingar »af anden etnisk baggrund« seta donsku vælferðina, tjóðarsamleikan og trygdina í vanda, elvir hetta til óvanliga harðar treytir til uppihalds-loyvið og ríkisborgaraskap. Rokna vit so »war on terror«, ið Danmark eisini var partur av, sum eina trygdarkonstruktión afturat, rættvísgerð henda konstruktión bæði avlurting og onnur inntriv í persónsfrælsið omaná.

Ótti er effektivur, tí at trygdarátøk kunnu rættvísgera so nógv. Betri fyrirvarin enn eftirsnarin, er ráðandi normur í modernaða samfelagnum. Og nógvur hóttanir seta okkara

heiløgu virðir uppá spæl. Hóttanir móttvegis sosiala felagskapinum hava sína egnu longu søgu. Ígjøgnum miðöldina og tíðina aftaná vóru tað tey sum onkunsvegna viku frá »sonnu trúnni« ið vóru sædd sum hóttan ímóti sosialu skipanini og trúnni, sum tá var límið ið helt samfelagnum og felagsmoralinum saman. Heksir, fríkirkjur og religiúnsskeptikarar vóru ofta á

Moralski boðskapurin er, at megnar onkur at sannføra okkum um, at okkara einamest heiløgu virðir standa uppá spæl, rættvísgerð tað ofta óvanlig valds- og trygdarátøk, ið kunnu tæna áhugamálunum hjá valdsharrunum

kirkjupolitisku trygdardagsskránni – hesi máttu fyrirbyggjast og í summunum førur fyrirbeinast.

Ógvusligu heksabrenningarnar teljast millum meiri víðgongdu dømini um, hvussu sterk politisk drívmeði óttin kann vera. Eygleiðarar brúka tí ofta hugtakið »modernað heksajagstran«, tá onkur ávísur samfelagsbólkur bráðliga fær serstöðu sum ein hóttan ímóti trygdini og friðinum í samfelagnum.

Stingur djúpt

At ótti og hóttanir eru munagóð politisk vápn, er nú kanska ikki ein so stór gáta hóast alt. Ótti er universellur og partur av okkara egnu lívfrøði. Øll kenna til ótta viðhvørt. Upprunin til ótta er nevnliga at finna í okkara evolutioneru fortíð, har ótti var ein neyðug fortreyt fyri at yvirleva, tí alneyðugt var at vera vakin fyri møgu-

eigur tí sín greiða part tá vit hugsa um framtíðina. Trupuleikin við okkara innbygda og náttúrliga ótta er bert, at hann langt frá altíð er eins rationellur og tí altíð eitt lætt offur fyri konstrueraðum framtíðarhóttanum, hóast hesar ofta verða blástar útum allar proportiónir.

Men ikki allar hóttanir eru eins effektivar sum politisk vápn. Okkara innbygdi evolutioneri ótti leggur størsta dentin á yvirlivingina. Hóttanir um at okkara lív so ella so kunnu vera í vanda, eru tí serliga effektivar. Hesin grundleggjandi óttin er grundarlagið fyri øllum hernaðar og trygdarpolikki, og hevur ferð eftir ferð verið brúktur til at fáa undirtøku fyri kríggi. Men yvirliving er eitt breitt hugtak. Okkum tørvar eisini ein samanhagandi sosialan felagskap til at yvirleva, og skal sociali felagskapurin yvirleva, tørvar honum ofta moralsk virðir.

Og megnar ein politiskur aktørur at sannføra eina fjøld um, at hesi kærkomnu felagsvirðir eru í vanda – tað verið seg frá fremmandum, fundamentalistum ella øðrum uttanfyri felagskapin – kann óttin rættvísgera øll hugsandi trygdarpolitisk inntriv og átøk.

ligum hóttanum í nærumhvørvinum. Men heilagranskarar vísa á, at størsti munurin á menniskjum og øðrum djórum eru evnini og førleikarnir til at óttast fyri framtíðini.

Tí øll djór vísa beinleiðis hóttanum ans – um eitt annað djór ætlar at eta tey til dømis – men tað serstaka við menniskjanum er okkara árvakna og høgt menta tilvitan. Vit, í mun til onnur djór, eru tilvitað um framtíðina og ikki bert núverandi lötuna, og óttin